

talán csecsebecsége az embernek, hanem a közművelődés irodalmi és művészeti ágainak érvényesülése. A forum Romanumnak nevelt emberben a socialis culturának képviselőjét látjuk, a kinek legjobb ajánló levele a «fari posse». A kereszténység «Unum necessarium»-a a vallásos életnek hangsúlyozott kifejezése.* A materialismus és utilitarismus csak túlságos emelő rúdjai a gazdasági érdekeknek. A ki kemény ítéletre hajlik, sajnálkozva azon, hogy ez érdekek történeti egymásutánban egyenként helyezkedtek előtérbe szinte elnyomva a többieket, annak Willmannal azt mondjuk: «Sajnálkozzék inkább azon, hogy az emberi tudat és érzés oly keveset foghat át, hogy, mikor új javak után nyúl, a régiek egy részét elejti, és hogy látókörünk annyira szűk, hogy, midőn a föld helyet fog benne, az ég tünedezni kezd, s így minden haladás veszteséggel, minden gyarapodás elszegényedéssel jár.» Ehhez még azt is adhatjuk, hogy midőn korok szerint más és más érdekek helyezkedtek előtérbe, a többiek azért nem hiányoztak s a jelenkor gyakorlatának ezen érdekeknek összhangzó fonadékából készült korszorú lehet egyedüli méltó célja.

E szerint a nevelésnek közlött meghatározásán változtatnunk nem kell, hanem a talált elemek további elemzéséhez foghatunk.

(Folytatjuk.)

MÁZY ENGELBERT. O. S. B.

ÉSZREVÉTEL A NÉPISKOLAI NYELVTANÍTÁS KÉRDÉSÉHEZ.**

A népiskolák megnyiltak és a kis gyermekek munkája megkezdődött. A ki a gyermeket ismeri, tudja, hogy az csupa munkakedv, csupa érdeklődés, csupa fogékonyosság, — és a ki a gyermek fölfogásához le tud ereszkedni, a gyermek szívéhez szólani, azt rajongó szeretettel veszik körül, azt hálásan foglalják ártatlan szívökbe.

Ámde a mi tanrendszerünk, és némely tankönyv, és tanító fonak methodikája, épen nem arra való, hogy az iskolát, a tanulást megkedveltessék a gyermekekkel: nem, az első pillanattól fogva systematikusan előlik a gyermeknek mindama természetadta jó tulajdonait, s közöm-

* Keressétek először az Isten országát és az ő igazságát, s a többiek mind megadatnak nektek.

** Októberi számunkból tér szüke miatt szorult ki.

A szerk.

bössé, kedvetlenné, sőt únottá, teszik az imént még oly fogékony keblű gyermekeket. Valóban idején való volna már a népiskolák tanrendszerét, a tanítók gyakorlati kiképzésének módját,* — első sorban pedig a nyelvtanítás módját és a hitoktatás tananyagát alapos revíziónak alávetni.

Ezúttal csak egy kis adattal akarok szolgálni a nyelvtanítás kérdéséhez.

Egy fővárosi községi népiskola második fiúosztályában, *a tanítás első hetében*, a rendes olvasás és írás mellett, a tanító még a következő épületes költeményt adta föl könyv nélküli megtanulásra növendékeinek.

Használd az időt.

*Pánczeltól.***

Az idővel gazdálkodjál,
Mivel nincsen drágább annál.
S ha egyszer elröppent napod,
Többé vissza nem hozhatod.
A mit véghez vihetsz még ma,
El ne halaszd azt holnapra.
Rest és dologtalan ne légy,
Hangyától, méhtől példát végy!
Ki jól eljár munkájában,
Nyugton alszik az ágyában.
Jól elrendezd mindenedet,
Folytasd vidáman tiszteted.
Kezdd a napot imádsággal
És végezd hálaadással!

Péntekre volt föladva négy sor, szombatra is négy sor, s hétfőre az utolsó hat sor.

Ismerek egy oda járó fiúcskát; eszes gyermek, egész verses szindarabokat s Pósa Lajos számos gyermekversét tudja; játszva, minden erőltetés nélkül, tanulta meg őket. Hogy van az, hogy e hitvány 14 soros vers sehogy sem akart bemenni kicsiny fejecskéjébe? A nehézség onnan van, mert e vereszet *nem költemény*, — mert, egy szóval, itt Pánczél úrnak egy alaki és nyelvi szörnyszülöttjével van dolgunk.

A mi először is a verselést illeti, az igen gyarló, hiányzik belőle a rhythmus, mely a jó verset úgy behizelgi a kicsinyek fülébe; oly sorokra is akadunk, melyek az ütemes verselés alapszabálya ellen vétének.

Ilyenek pl. a 3-dik, a 7-dik, 8-dik, 12-dik és 14-dik sor.

Térjünk át most a költemény nyelvére. Vessük össze mindenek előtt az első négy sort a német eredetivel:

* Tanárokét nem különben!

A szerk.

** Olvasókönyv. II. osztály. Király Pál tanár közreműködésével szerkesztették: Barna I., Hajnal A., Sretvizer Lajos és Szőke István. 10. kiad. 1890.

Benütze deine Zeit,
Du kannst sie nicht erkaufen,
Sie kommt auch nicht zurück,
Ist sie einmal verlaufen.

Valóban, a ki ez értelmes és jóhangzású német sorokat oly gyarló módon fordította, arról Horatius szavainak fölhasználásával elmondhatjuk, hogy *Pánczél* «háromszoros érczpánczél vértézi keblét» a költészet műzsája ellen. Mily laposság, mily erőtlenség, mily fogalomzavar! Mert hiszen: «*S ha egyszer elröppent napod*», nem is a letelt *napot*, hanem a letelt *életet* jelenti. Pedig a költő csak nem akar filozofálni a hét éves gyermekekkel: és azt mondani:

«Fiaim, ha egyszer meghaltatok,
Új életre nem kelhettek.»

De menjünk tovább:

«*A mit véghez vihetsz még ma*», nemcsak rossz hangzású, hanem a hét éves gyermek előtt ismeretlen kifejezés. Ugyanez áll a

«*Ki jól eljár munkájában*» és a

«*Folytasd vidáman tiszteted*» kifejezésekről.

Azonban e rossz vers mellett még más gyötrelmük is volt a szegény kicsinyeknek.

Hétfőre a költemény mellé még a következő nyelvtani szabályokat is be kellett vágniok:

1. *Ha beszélünk vagy írunk; mindig mondatokban fejezzük ki gondolatainkat.*

2. *A mondat gondolatainknak szavakkal, vagy írásban való kifejezése.*

3. *A teljesen bevégzett mondat után pontot kell tenni.*

4. *Pont után és a mondat kezdetén mindig nagy kezdő betűt írunk.**

Míndez a tanítás első hetében. Képzeltetik, tisztelt olvasóim, hogy a hét éves gyermekek mily nagyokat néztek s mily nagyokat sóhajtottak eme világra szóló szabályok hallatára.

Nem isten ellen való véték-e hét éves gyermekekkel az első két pontban foglalt absztrakt definitiókat betanultatni?

És ilyen bünt követnek el ugyanott a harmadik elemi osztályban a számtan tanításánál is. Nem elégesznek meg azzal, hogy a nyolcz éves gyermek tudjon szorozni, osztani. Megkövetelik, hogy e definitiókat is tudja: *szorozni annyit tesz, mint oly számot keresni, mely . . .*

De térjünk vissza a nyelvtani szabályokhoz.

* Magyar nyelvtani kézikönyv. Irta Belicza József. Sajtó alá rendezte Dr. Jancsó Benedek. I. füzet.

A 3-dik szabály helytelen, mert hiszen teljesen bevégzett mondat végén — kiki tudja — *főlkialtó jel, kérdő jel* is állhat.

A negyedik pont szintén hibás. *Pont után és a mondat kezdetén* helyett, elég azt mondani, hogy *minden mondat nagy betűvel kezdődik.*

Lám, lám! Ennyi kifogás emelhető a nyelvtani könyv *első* fél lapja, s az olvasókönyvnek egyetlen egy versecskéje ellen. De általában az egész könyvben csak úgy hemzsegnék a helytelen definitiók. A 21. lapon pl. ezt tanítja: «Vannak állító, kérdő és tagadó mondatok»; mintha az állító, kérdő és tagadó mondatok kizárnák egymást s a kérdő mondat neim lehetne maga is állító vagy tagadó. Avagy mire való ily definitiók bemagoltatása: «*A szavak hangokból állanak.*» És szabad-e egy hét éves gyermekeket ily hosszú mondatnak betanulásával kínozni:

«*Azt a hangot, a melyet saját hangjával, minden más hang segítségével nélkül ki tudunk mondani, magánhangzónak, azt pedig, a melyiket csak egy másik hang segítségével tudunk kimondani, mássalhangzónak nevezzük.*»

Kérdjük továbbá, hét éves gyermekeknek való-e Tompának e mély értelmű költemény-részlete:

A szülők iránti tisztelet.

Tompától.

«Tiszteld atyádat és anyádat!»
 Ez az Isten parancsolatja.
 Szivedet a háládatosság
 Erre inti, erre nógatja.
 Ez intést én híven megőrzöm
 Hogy jó legyen dolgom e földön.

Hogy szép időt érj, a midőn már
 Hajad, mint az ezüst, fehérlik,
 Hogy tartsanak majd tiszteletben
 A fiak s unokák mindvégig,
 Ne legyen az feledve nálad:
 «Tiszteld atyádat és anyádat!»

Az első versszak még hagyján; de a másik versszak oly nehéz periodus, hogy ily korú gyermekeknek egyáltalában nem való.

Sok szülő és tanító talán szórszálhasogatásnak fogja deklarálni kifogásainkat, és nem tulajdonít a dolognak oly nagy fontosságot, mint a minőt az megérdemel. Én azzal nem gondolok. Meg vagyok ugyanis győződve, hogy a sok rossz tanulóért első sorban rossz tanrendszerünket, másod sorban az illető tanítók (tisztelet a kivételeknek!) hiányos methodikáját, — és csak harmad sorban a gyermekek és szülők gondatlanságát terheli a felelősség.

Az iskola arra való, hogy a gyermekekből értelmes, munkaszerető embereket neveljen: az iskolának első főkötelessége tehát a gyermekek természetadta tehetségeit e nagy célra fölhasználni, munkaerejét és munkakedvét fokozni, nem pedig methodikai botlásokkal érdeklődését, fogékonyságát egyszer mindenkorra megölni.

El tehát a nyelvtani (és számtani) definitiókkal! El a dogmával, melyet a gyermek nem érthet! az oly gyarló versekkel, melyek kész morált akarnak a gyermek fejébe verni. A tanítás a gyermek szívéhez szóljon! A jó vers — s ilyen Pósa Lajos több kedves gyermekverse — önkénytelenül fülébe mászik a gyermeknek, behizelgi magát a szívébe, és meg is hozza áldásos gyümölcsét.

A tankönyvíróknak és a tanítóknak tehát mindenkoron *Goethe* halhatatlan szavait kellene megszívelnüök:

Für die Jugend ist das Beste eben gut genug!

VÉRTES.

AZ ÁLLAMI TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZETEK ÚJ TANTERVÉNEK ÜGYE A KÖZOKTATÁSÜGYI TANÁCSBAN.

(Elnökségi előterjesztés.)

A vallás- és közoktatásügyi minister úr ó nagyméltósága 1892. évi november hó 16-án 37547. szám alatt kelt rendeletével felhívta az országos közoktatási tanácsot, hogy az állami tanítóképző-intézetek számára 1882-ben ideiglenesen életbeléptetett tantervet vegye revízió alá és új tantervet dolgozzon ki.

A tervezet kidolgozása végett a tanács kebeléből dr. Kármán Mór-elnöklete alatt kiküldött bizottság munkálatával elkészülvén, van szerencsénk az általa kidolgozott új tanterv előterjesztésével egyidejűleg azon alapelvekről tájékoztatást nyújtani, melyek a tanterv kidolgozásánál irányadóul szolgáltak.

Az állami tanítóképző-intézetekben jelenleg használt tanterv ellen első sorban az a kifogás merült fel, hogy nem vet kellőleg ügyet a leendő tanítók szükségleteire, és hogy nem nyújt elegendő alkalmat arra, hogy a növendékek a gyakorlati tanításban jártasságot szerezzenek. Hibáztatták továbbá benne, hogy igen nagy általánosságban mozogván, nem állapítja meg elég pontosan azt, a mit a tanítóképzőben okvetetlenül el kell végezni, s nem jelöli meg az irányt, a melyben a képezdei helyes oktatásnak haladnia kell.

Mind a három szemrehányás jogosult. Kétségtelen, hogy a tanterv ezen fogyatkozásai, párosulva a tanítóképző-intézetek számára írt mód-